

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Біляєвої Вікторії Юріївни на тему «Забезпечення фінансової стійкості банку засобами фінансового інжинірингу»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

1. Актуальність обраної теми та її зв'язок з науковими програмами.

Спроможність банку ефективно виконувати функції фінансового посередника, забезпечувати цілеспрямований та динамічний розвиток шляхом використання власних ресурсів та нівелювати імовірні ризики, які виникають у його операційній діяльності під впливом зовнішніх чинників визначається якісним рівнем його фінансової стійкості. Стабільність банківської системи та потенціал її розвитку значним чином залежить від того, як банківські установи можуть своєчасно проводити розрахунки між господарюючими суб'єктами та надавати послуги приватним особам.

Більш того, фінансова стійкість банку є визначальною при встановленні довгострокових відносин між вкладниками, контрагентами, інвесторами та банківськими установами та має бути не лише короткостроковим тактичним завданням банку, а його стратегічним орієнтиром. Забезпечення фінансової стійкості є одним з першочергових завдань менеджменту банку на кожному етапі його розвитку. Сукупність засобів забезпечення фінансової стійкості є досить різноманітною та вимагає прийняття виважених рішень щодо вибору того чи іншого засобу, виходячи з умов діяльності банку та характеристик зовнішнього середовища.

Саме тому розвиток теоретичних та науково-методичних засад забезпечення фінансової стійкості банку із використанням новітніх засобів фінансового менеджменту, зокрема фінансового інжинірингу, є необхідним для зміцнення фінансового потенціалу установи у довгостроковій перспективі. Саме це і є метою дисертаційного дослідження Біляєвої Вікторії Юріївни, яке характеризується науковою значимістю та практичною цінністю.

Наукове дослідження Біляєвої В. Ю. присвячено актуальній тематиці та відповідає Комплексній програмі розвитку фінансового сектору України до

2020 року, розробленій НБУ, одним із завдань якої є досягнення фінансової стабільності та забезпечення динамічного розвитку фінансового сектору.

Наукові напрацювання, представлені у дослідженні Біляєвої В. Ю., знайшли відображення у науково-дослідній роботі Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця «Оптимізація методів і технологій управління грошовими потоками в системі фінансового менеджменту» (номер державної реєстрації 0115U001571), у якій здобувачем визначено рівень фінансової стійкості банків України; «Формування механізму ефективного регулювання та управління економічною діяльністю підприємств» (номер державної реєстрації 0113U007514), в якій здобувач представив рекомендації щодо оцінювання рівня фінансової стійкості банків через побудову інтегрального показника.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна

Положення наукової новизни, розроблені теоретичні та методичні підходи та забезпечення є обґрунтованими. Результати наукового дослідження, проведеного здобувачем, побудовані на глибокому аналізі наукових праць вітчизняних та зарубіжних теоретиків та практиків, присвячених вирішенню проблемних питань щодо управління фінансовою стійкістю, оцінювання її рівня та забезпечення.

Дисертантом використано сукупність сучасних методів наукового дослідження для вирішення поставлених завдань, а саме: контент-аналіз, апріорне ранжування, таксономічний аналіз, сукупність методів кластерного аналізу, кореляційно-регресійний аналіз та метод аналізу ієрархій. Використання означених методів дозволило розвинути теоретичний базис управління фінансовою стійкістю банківських установ, сформувані методичне забезпечення оцінювання та забезпечення її рівня, розробити рекомендації щодо вибору конкретних засобів фінансового інжинірингу для зміцнення потенціалу фінансової стійкості банку.

Сформовані концептуальні положення, методичні підходи та науково-методичне забезпечення, а також науково-практичні рекомендації щодо використання засобів фінансового інжинірингу – фінансових інновацій для

забезпечення фінансової стійкості банку характеризуються науковою новизною.

На захист автором представлено такі наукові результати:

1. Вперше розроблено методичне забезпечення вибору фінансової інновації у банку (рис. 3.2., с. 141), яке враховує поточний фінансовий стан банку – стійкий або нестійкий та стадію його життєдіяльності в процесі впровадження фінансових інновацій.

Суть результату: для кожної групи банків за стадією їх життєвого циклу запропоновано конкретні види фінансових інновацій - засоби фінансового інжинірингу до впровадження з урахуванням рівня фінансової стійкості установ.

Наукова новизна результату: вперше запропоновано використовувати матрицю співвідношення критеріїв: стадії життєвого циклу (становлення, зростання, стабілізація, спад, ліквідація) і рівня фінансової стійкості банку (високий, середній, низький) для вибору виду фінансової інновації у банку.

Доведеність. Результат доведено на основі методів одноканального зв'язку, Уорда, дискримінантного аналізу, «центра ваги», методу аналізу ієрархій (МАІ). Розроблені пропозиції щодо вибору виду фінансової інновації на основі співвідношення стадії життєвого циклу та рівня фінансової стійкості банку застосовуються у ПАТ «Укрсоцбанк» (довідка № 03.401-237 від 17.10.2016).

Пріоритетність в отриманні цього результату підтверджується в публікаціях 8, 16, 20 за списком в авторефераті.

2. Удосконалено концептуальні положення управління фінансовою стійкістю банку із використанням засобів фінансового інжинірингу (рис. 1.4, с. 41).

Суть результату: обґрунтовано, по-перше, необхідність впровадження фінансових інновацій у найбільш значимі для фінансової стійкості банку банківські операції для реалізації резервів її забезпечення, а по-друге, доцільність прийняття рішення щодо впровадження конкретного виду фінансової інновації у діяльність банку з урахуванням стадії життєвого циклу та рівня його фінансової стійкості.

Наукова новизна результату: сформовано теоретичне підґрунтя управління фінансовою стійкістю банку із використанням засобів фінансового інжинірингу, яке базується на теорії фінансового менеджменту, науці з фінансового інжинірингу та теорії інноватики та визначає пріоритетність використання критеріїв стадії життєвого циклу банку та рівня його фінансової стійкості при ухваленні рішень менеджментом банку щодо вибору конкретних видів фінансових інновацій.

Доведеність. Розроблені пропозиції обґрунтовані на основі теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу.

Пріоритетність в отриманні цього результату підтверджується в публікаціях 1, 13, 14, 15 за списком в авторефераті.

3. Розроблено методичні положення щодо виявлення джерел реалізації резервів забезпечення фінансової стійкості банку (рис. 2.5, с. 108).

Суть результату: запропоновано розуміти під резервами забезпечення фінансової стійкості банку його ресурси, а під джерелами реалізації цих резервів – окремі види банківських операцій, впровадження фінансових інновацій у які, сприятиме реалізації зазначених резервів.

Наукова новизна результату полягає у виявленні прихованих джерел реалізації резервів забезпечення фінансової стійкості банку для різних груп банків за її рівнем через визначення тих видів банківських операцій (кредитні, депозитні, валютні, розрахункові), які здійснюють найбільш вплив на неї.

Доведеність. Положення розроблені на основі використання методу "центра ваги", аналізу характеристик інтервальних рядів та кореляційно-регресійного аналізу. Запропоновані положення щодо виявлення джерел реалізації резервів забезпечення фінансової стійкості банку впроваджено у роботу ПАТ КБ «Правекс-банк» (довідка № 6845/12-23 від 31.10.2016)

Пріоритетність в отриманні цього результату підтверджується в публікаціях 5, 17, 19 за списком в авторефераті.

4. Удосконалено методичний підхід до визначення рівня фінансової стійкості банку (рис. 2.3, с. 94).

Суть результату: запропоновано застосувати метод узагальненого показника для визначення якісного рівня фінансової стійкості банку (низький, середній, високий), обчисленого за її складовими (ресурсна стійкість, ліквідність, ділова активність), за побудованими інтервальними шкалами.

Наукова новизна результату: визначення рівня фінансової стійкості банку здійснюється за таксономічним показником, побудованим через об'єднання часткових інтегральних показників її складових; віднесення банку до однорідної групи установ за якісним рівнем фінансової стійкості здійснюється методами кластерного аналізу.

Доведеність. Результат доведено на основі використання методів апріорного ранжування, кластерного аналізу, таксономічного аналізу, правила "трьох сигм". Розроблені пропозиції щодо визначення рівня фінансової стійкості банку методом побудови синтетичного показника впроваджено у ПАТ «Східно-український банк «Грант» (довідка № 5018/01-101 від 26.10.2015).

Пріоритетність в отриманні цього результату підтверджується в публікаціях 2, 3, 4, 7, 19 за списком в авторефераті.

5. Уточнено визначення поняття «фінансовий інжиніринг» (с. 48-53).

Суть результату: фінансовий інжиніринг визначено як процес створення і практичного використання нових фінансових продуктів і послуг, інструментів і технологій для досягнення фінансових цілей (збалансування доходності та ризикованості фінансових операцій, реструктуризація грошових потоків, забезпечення фінансової стійкості тощо).

Наукова новизна результату: у рамках сформованого визначення поняття "фінансовий інжиніринг" забезпечення фінансової стійкості банку виділено як одну з цілей створення нових фінансових продуктів і послуг, що дозволило вважати фінансовий інжиніринг інструментом, а фінансові інновації – засобами забезпечення фінансової стійкості банку.

Доведеність. Результат доведено на основі теоретичного узагальнення та методу контент-аналізу.

Пріоритетність в отриманні цього результату підтверджується в публікаціях 10, 11, 12 за списком в авторефераті.

6. Удосконалено класифікацію фінансових інновацій у банку (с. 66-69).

Суть результату: доповнена класифікація фінансових інновацій у банку є необхідним підґрунтям для підвищення якості та об'єктивності рішення банку щодо вибору конкретного виду фінансової інновації до впровадження у його діяльність.

Наукова новизна результату: введено нові класифікаційні ознаки "за рівнем фінансової стійкості банку" та "за стадією життєвого циклу банку" та виокремлено види фінансових інновацій за цими критеріями.

Доведеність. Результат доведено на основі теоретичного узагальнення та методу класифікації.

Пріоритетність в отриманні цього результату підтверджується в публікаціях 6, 16 за списком в авторефераті.

7. Удосконалено інструментарій визначення ефективності фінансових інновацій у банку (с. 160-163).

Суть результату: розвинутий інструментарій оцінювання результативності фінансових інновацій базується на поєднанні управлінського підходу із математичним апаратом та є основою для прогнозування ефекту від впровадження фінансової інновації та отримання об'єктивних та релевантних результатів порівняння інноваційних проектів.

Наукова новизна результату: запропоновано визначати ефективність фінансових інновацій у банку на базі комбінації методів аналізу грошових потоків та показників оцінювання інвестиційних проектів через побудову системно-динамічних імітаційних моделей.

Доведеність. Результат доведено та представлено на основі імітаційного моделювання та графічного методу.

Пріоритетність в отриманні цього результату підтверджується в публікаціях 9, 18, 19 за списком в авторефераті.

3. Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів.

Наукове значення результатів дисертаційного дослідження полягає в обґрунтуванні концептуальних положень і висновків, які розвивають теоретичні засади управління фінансовою стійкістю банку і визначають

шляхи і засоби її забезпечення через впровадження різних видів фінансових інновацій в операційну діяльність банківських установ.

Практична цінність результатів дослідження полягає у розробці методичного забезпечення, використання якого надає банківським установам можливість отримувати об'єктивну оцінку поточного стану їх фінансової стійкості, виявляти джерела активізації резервів її забезпечення, обирати конкретні засоби зміцнення її потенціалу та оцінювати ефективність їх реалізації.

Практична цінність результатів дослідження підтверджується їх впровадженням у операційну діяльність ПАТ «Східно-український банк «Грант» (довідка № 5018/01-101 від 26.10.2015), у якій підтверджується, що автором удосконалено методичний підхід щодо визначення рівня фінансової стійкості банку; ПАТ КБ «Правекс-банк» (довідка № 6845/12-23 від 31.10.2016), згідно з якою запропоновані дисертантом положення щодо виявлення джерел реалізації резервів забезпечення фінансової стійкості банку застосовано у роботі банку; ПАТ «Укрсоцбанк» (довідка № 03.401-237 від 17.10.2016), яка підтверджує практичне використання методичного забезпечення вибору виду фінансової інновації на основі співвідношення стадії життєвого циклу та рівня його фінансової стійкості, а також їх використанням у навчальному процесі у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця при викладанні дисциплін «Банківське регулювання та нагляд» та «Аналіз банківської діяльності».

4. Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях.

У відкритому друку за темою дисертації опубліковано 20 праць, з них у фахових виданнях – 9. В опублікованих працях автором представлено отримані результати проведеного наукового дослідження та пункти наукової новизни. Результати дослідження було оприлюднено і обговорено на 11 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Це дозволяє вважати апробацію результатів дисертаційного дослідження достатньою.

5. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Структура дисертації відповідає вимогам, висунутим до такого виду досліджень: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Стиль роботи є науковим, викладання її змісту відповідає чіткій логічній послідовності. У авторефераті представлено ідентичні основні положення, висновки та пропозиції роботи.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Хоча рівень розробки теоретико-методологічних і методичних положень, практичних рекомендацій може бути оцінений як достатній, а наукові висновки та пропозиції є науково обґрунтованими, слід зауважити, що деякі положення дослідження викликають дискусію.

1. Здобувачем проведено комплексний аналіз підходів до розуміння сутності фінансової стійкості банку та виявлено точки перетину цієї категорії із суміжними (рис. 1.1, с. 30). Проте у роботі недостатньо обґрунтована позиція автора щодо використання визначення поняття «фінансова стійкість банку», згідно з яким під фінансовою стійкістю слід розуміти здатність банку функціонувати згідно з його стратегією, цілями та задачами під дією різних факторів, рівень якої може бути оцінений різними показниками як найбільш коректного.

2. Автором розроблено механізм управління фінансовою стійкістю банку (рис. 1.2, с. 34) у якому представлено принципи, інструменти, функції та методи управління фінансовою стійкістю банку. Цілком доречним є те, що автор наводить загальні функції менеджменту (планування, аналіз, оцінка, регулювання, контроль) у сегменті функцій управління фінансовою стійкістю банку, проте доцільним було б представити додаткові специфічні функції, які притаманні саме управлінню фінансовою стійкістю банку.

3. У квадрантах матриці, утвореної співвідношенням критеріїв вибору виду фінансової інновації у банку – рівня фінансової стійкості та стадії життєвого циклу (рис. 1.9, с. 69) представлено типові групи фінансових інновацій за такими класифікаційними ознаками: сфера застосування, інноваційний потенціал, масштаби впровадження. Слід було б посилити аргументацію, чому автором було обрано саме ці критерії із сукупності ознак, представлених у табл. Б.3 Додатку Б (с. 241-243).

4. У роботі подано детальний опис технології оцінювання фінансової стійкості банку та виявлення джерел реалізації резервів та засобів її забезпечення (рис. 2.1, с. 84), яка представлена у вигляді сукупності етапів, завдань та елементів математичного інструментарію, використаних для вирішення цих завдань. З огляду на зміст та форму авторської розробки, більш доцільним було б використати поняття «процес» або «підхід», адже технологія у класичному сенсі – це сукупність організаційних прийомів і операцій, які використовуються для досягнення конкретних цілей.

5. При виявленні джерел реалізації резервів забезпечення фінансової стійкості банку здобувач аналізує зв'язок між рівнем фінансової стійкості та фінансовими показниками за окремими групами банківських операцій (кредитні, депозитні, розрахункові, валютні) (с. 100-108), бажано було б також аргументувати, чому у ході аналізу не враховано інші види банківських операцій, наприклад інвестиційні, емісійні або комісійні та яким чином вони можуть впливати на фінансову стійкість банку.

6. При розробленні рекомендації щодо проведення експертного оцінювання у банках на предмет вибору пріоритетного виду фінансової інновації (с. 150-154) автором запропоновано обирати вид фінансової інновації через порівняння критеріїв трудомісткості, капіталомісткості, оперативності та ефективності, проте, такі критерії, як ризикованість, швидкість віддачі, економічна доцільність впровадження інновації, соціальне значення та інші не були взяті до уваги. Відтак, доречним було б поглибити проведений аналіз з точки зору опрацювання більшої кількості критеріїв вибору фінансових інновацій.

Висловлені зауваження і зазначені недоліки не знижують позитивну оцінку теоретичного рівня та практичного значення результатів дисертаційної роботи Біляєвої В. Ю.

7. Загальний висновок.

Дисертаційна робота Біляєвої В.Ю. «Забезпечення фінансової стійкості банку засобами фінансового інжинірингу» є завершеним науковим дослідженням, результати якого сприяють вирішенню актуального науково-практичного завдання – забезпечення фінансової стійкості банківських

установ шляхом впровадження фінансових інновацій в конкретні види банківських операцій.

Дисертація Біляєвої В.Ю, за змістом й якістю теоретичних та методичних розробок відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Обрану тему дисертаційної роботи необхідним чином розкрито; поставлену мету досягнуто; завдання дисертаційної роботи в цілому виконано. Тема дисертації відповідає спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Автореферат дисертації належним чином розкриває основні її положення та висновки, є ідентичним дисертації за структурою та змістом та не містить інформації, що є відсутньою у дисертаційній роботі.

Дисертація за своїм змістом відповідає п. п. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор – Біляєва Вікторія Юріївна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
директор Харківського
навчально-наукового інституту ДВНЗ
«Університет банківської справи»

Б. В. Самородов

Підпис *Самородова Б.В.* засвідчую
Провідний фахівець
відділу кадрів *Скорикова*
11.09.2014